

УДК 347.615.1

Вікторія Кожевникова,*канд. юрид. наук,
доцент кафедри галузевих правових наук
Київського університету права
Національної академії наук України*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА УТРИМАННЯ ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ

Стаття присвячена аналізу чинного сімейного законодавства, особливостям та специфіці обмеження права чоловіка та жінки на утримання. Аналізуються особливості сімейно-правового регулювання захисту прав того з подружжя, інтереси якого виявились обмеженими у зв'язку з окремими життєвими обставинами, тому обов'язок із надання матеріального забезпечення покладається на другого з подружжя, що в деяких випадках обмежує майнові права останнього.

Ключові слова: обмеження, право на утримання, сімейно-правове регулювання, чоловік, дружина, подружжя, шлюб, майнові відносини, матеріальна підтримка, моральні засади суспільства.

Постановка проблеми. Підвищення ролі та значення приватної власності подружжя та спільної сумісної власності подружжя на майно у сімейних відносинах неодмінно передбачає необхідність її належної охорони та захисту з боку держави, чому значною мірою сприяють обгрунтовані обмеження майнових прав чоловіка та дружини.

На думку І. В. Жилінкової, не всі положення СК України, які стосуються майнових відносин у сім'ї, можна визнати вдалимими. Як показала практика, деякі з норм нового СК України, навпаки, значно ускладнили процес регулювання майнових відносин подружжя та створили штучні проблеми у їх застосуванні. Не всі концептуальні підходи також здаються обгрунтованими [1, с. 58]. Зважаючи на це, за останні роки в національному законодавстві з розвитком права власності формувалися відповідні обмеження майнових прав подружжя, які потребують наукового визначення. Сучасні реалії безпосередньо здійснюють свій вплив на подальшу систематизацію обмежень прав з точки зору їх відповідності завданню охорони майнових прав суб'єктів сімейних відносин, врахування та дотримання під час їх встановлення природних передумов або чинників, які їх зумовлюють.

Прояв обмежень, пов'язаний із захистом права власності (майнових прав) чоловіка та жінки, встановлений у нормах ст. 75 СК України. Відповідно до домінуючих у суспільстві моральних засад, шлюб передбачає взаємну турботу подружжя, яка включає матеріальну підтримку один одного. Обов'язок із матеріальної підтримки один одного покладається на дружину і чоловіка, тобто існує протягом шлюбу. Так, у ст. 75 СК України закріплено два окремі обов'язки подружжя: 1) матеріально підтримувати один одного; 2) надавати утримання тому з подружжя, який є непрацездатним, потребує матеріальної допомоги, за умови, що

другий з подружжя може надавати матеріальну допомогу. Ці два обов'язки слід розрізнити [2, с. 256]. Оскільки сімейний закон покликаний захищати того з подружжя, інтереси якого виявились обмеженими у зв'язку з окремими життєвими обставинами, обов'язок із надання матеріального забезпечення покладається на другого з подружжя, що в деяких випадках обмежує майнові права останнього.

Л. В. Липець такий нормативно визначений підхід пов'язує насамперед із тим, що «український законодавець підкреслює, що досягнення одного з подружжя не є їх спільним досягненням, і якщо чоловік/дружина не міг/не могла зробити собі кар'єру, досягти певного соціального та матеріального рівня, допомагаючи зробити кар'єру іншому з подружжя, то він має право лише на короткострокове утримання від іншого з подружжя, але в жодному разі не на половину всіх прибутків». Дослідник вважає, що постановка питання в корені хибна. «Дружина, без допомоги якої чоловік не досяг би певного статусу і не мав би високого матеріального достатку, не повинна носити цей принизливий статус утриманки, і це питання є принциповим (!) – вона працювала, вона створила умови для кар'єрного росту свого чоловіка і, отже, має законне право на частину всіх його досягнень» [3, с. 92], проте така наукова позиція видається спірною, оскільки майнові права того з подружжя, який не працював, будуть обмежені значною мірою.

Матеріальна підтримка подружжям один одного виникає внаслідок укладення законного шлюбу, триває протягом шлюбу і припиняється в разі розірвання шлюбу. Зазначений обов'язок, покладений на зобов'язану особу (чоловіка, жінку), жодним чином не пов'язаний зі станом здоров'я, віком того з подружжя, який не мав самостійного заробітку чи доходу. Отже, зазвичай матеріальна підтримка має місце й тоді, коли ніяких правових підстав для того

немає, проте діє принцип побудови майнових відносин подружжя. У свою чергу, механізм державного примусу застосовується лише в тому разі, коли за наявності передбачених законом підстав виникло і порушується право на утримання [2, с. 257]. Світовий досвід у цій сфері свідчить, що практика утримання дружини після розлучення вже досить давно існує у США та країнах Західної Європи. Таке явище отримало назву «реабілітаційні аліменти», метою яких є надання можливості подружжю, на користь якого вони сплачуються, здобуття чи поновлення кваліфікації, певних знань, навичок, освіти для можливості утримувати себе в подальшому. Однак подібне явище має низку недоліків і зазнає критики з боку як західноєвропейських, так і американських науковців та практикуючих юристів [4, с. 84]. Так, іноземні представники науки та практики впевнені, що зазначений вище обов'язок сплати одним із подружжя «реабілітаційних аліментів» є суттєвим обмеженням майнового права особи (платника аліментів), крім того, існує позиція, що надходження таких коштів на рахунок аліментотримувача певною мірою принижує його честь та гідність.

Аналіз правозастосовної практики свідчить, що, як правило, через невеликі розміри таких аліментів та незначний термін, на який вони призначаються, лише незначна кількість розлучених жінок може покращити своє матеріальне становище та отримати спеціальність [5, с. 454], така обставина зазвичай залежить від рівня майнових статків та надходжень чоловіка (платника аліментних платежів).

У сімейному законодавстві Великобританії дещо інший підхід до зазначеного правового явища: «кошти, що сплачуються на утримання одному подружжю іншим, повинні забезпечити його попередній рівень життя» [6, с. 147]. Проте така зобов'язуюча правова норма, яка міститься в нормативно-правових актах Великобританії, містить у своєму змісті необґрунтовані обмеження майнового права платника аліментів, утискає його інтереси. Крім того, на практиці доволі часто трапляються й випадки зловживання таким правом аліментотримувача, коли строк існування шлюбних відносин був незначний (один, два роки), проте обов'язок з утримання покладається на платоспроможного з подружжя.

У спеціалізованій літературі є й пропозиція адаптації національного сімейного права до світових стандартів, яка для правозастосовної практики пропонує встановити виключний перелік правових підстав, за наявності яких один із подружжя, яке розлучається, має право на присудження аліментів з утримання.

Л. В. Липець з метою зміцнення сім'ї та взаємоповаги між подружжям пропонує додатковими нормами передбачити перелік випадків, лише за наявності яких (одного або декількох) вищезазначену норму слід застосовувати українськими судами до подружжя, що розлучається, це зокрема:

1. Якщо подружжя прожило разом не менше 20 років.

2. Якщо один із подружжя отримав освіту чи зробив кар'єру під час подружнього життя, тоді як інший з подружжя займався домашнім господарством та/або виховував дітей.

3. Якщо протягом усього подружнього життя подружжя не мало побутових підрядників (няні, кухарки тощо), а побутом займався дійсно один із подружжя або на безоплатній основі батьки чи інші родичі того з подружжя, хто претендує на половину нетрадиційного майна.

4. Якщо отримувати освіту, відкривати власний бізнес, робити кар'єру одному з подружжя допомагали батьки (інші родичі іншого з подружжя).

5. Якщо один із подружжя покинув навчання в навчальному закладі на вимогу іншого з подружжя або з метою догляду за спільними дітьми чи за батьками (іншими родичами), які потребують спеціалізованого догляду.

6. Якщо один із подружжя закінчив навчання, однак не влаштувався на роботу з причин, викладених у пункті 3.

7. Якщо один із подружжя влаштувався на роботу, але відмовився від певної посади з причин, викладених у пункті 3.

8. Якщо весь або майже весь період подружнього життя один із подружжя працював на низькооплачуваній роботі, хоча освіта та рівень кваліфікації дозволяли йому мати іншу роботу.

9. Інші обставини, що підтверджують вагомому допомогі кар'єрному росту одного з подружжя іншому [3, с. 93-94].

Однак такий авторський підхід видається суперечливим, це насамперед зумовлено тим, що встановити виключний перелік підстав, за наявності яких один із подружжя може обмежуватися у майнових правах, неможливо, оскільки кожен випадок є унікальним та потребує окремого розгляду та вирішення в судовому порядку.

СК України містить три групи норм, які визначають умови та порядок реалізації права на утримання:

– норми, які визначають загальні умови надання утримання одному з подружжя (ст. 75–83, 89, 90 СК України);

– норми, що встановлюють право дружини на утримання під час вагітності та права чоловіка та жінки у разі проживання з ним дитини (ст. 84–87 СК України);

– норми, що визначають право на утримання того з подружжя, з яким проживає дитина-інвалід (ст. 88 СК України) [2, с. 257].

Проте не в усіх зазначених вище випадках слід вести мову про те, що зобов'язання, яке покладається на особу у вигляді сплати аліментів, коштів на утримання, є обмеженням його майнового права. Так, лише стягнення з чоловіка (жінки) – платника аліментів – додаткових коштів на утримання можна вважати обмеженням права (наприклад, чоловік є платником аліментів на користь жінки під час її вагітності, однак на таку зобов'язану особу в судовому порядку покладається обов'язок зі сплати додаткових платежів на лікування вагітної дружини).

Право на утримання виникає на підставі юридичних фактів, таких як:

а) непрацездатність чоловіка або жінки;
б) нужденність, потреба в матеріальній допомозі;

в) фінансова можливість зобов'язаної до сплати аліментів особи таку допомогу надати.

Вказаний стан зумовлений тим, що в низці випадків, які трапляються у судовій практиці, з платника аліментів стягуються одночасно кошти на утримання другого з подружжя, який цього потребує (це є обов'язком аліментно-зобов'язаної особи), та додаткові, виключні кошти на матеріальну підтримку (які є обмеженням майнового права особи).

Частина 5 ст. 75 СК України додатково встановлює обмеження в праві на утримання. Так, не має права на утримання той із подружжя, хто негідно поводився у шлюбних відносинах, а також той, хто став непрацездатним у зв'язку з вчиненням умисного злочину, якщо цей факт встановлено судом.

Негідна поведінка, яка слугує обмеженням права на отримання аліментів після розірвання шлюбу, може мати місце лише у разі перебування жінки та чоловіка в законному (зарєєстрованому органами ДРАЦС) шлюбу. Прояви такої «негідної» поведінки можуть виявлятися у зловживанні спиртними напоями, токсичними, наркотичними засобами, вчиненні кримінальних, адміністративних проступків проти другого з подружжя, нехтуванні виконанням сімейних обов'язків тощо. Звертає на себе увагу те, що правило, закріплене в положеннях ч. 5 ст. 75 СК України, стикається з положенням п. 2 ч. 1 ст. 83 СК України та сприяє певній колізії в сімейно-правовій науці. Згідно з ч. 5 ст. 75 СК України внаслідок скоєння злочину право на утримання не виникає, а п. 2 ч. 1 ст. 83 СК України проголошує, що за цієї обставини особа може бути позбавлена права на утримання. У зв'язку з цим виникає питання про можливість позбавлення права, яке не виникає [2, с. 261], тоді, відповідно, й вести мову про обмеження права, яке відсутнє, не слід.

Особа може бути позбавлена права на утримання, або таке право за рішенням суду обмежене строком (ч. 1 ст. 83 СК України).

Обмеження права на утримання має місце тоді, коли подружжя перебувало в шлюбних відносинах нетривалий час. Для того, щоб вести мову про застосування судом вказаного вище обмеження права особи, суд має встановити факт мінімального існування подружніх відносин жінки та чоловіка, за наявності якого суб'єкти шлюбних відносин обмежуються у праві на утримання один одного. В юридичній літературі пропонуються різні строки для визначення шлюбних відносин як нетривалих: шість місяців, один рік, п'ять, десять років [7, с. 100]. Як стверджує В. В. Луць, «оскільки строки мають певну тривалість у часі, важливо визначити не лише початок їх перебігу, а й момент закінчення» [8, с. 26], саме тому строк існування шлюбу має бути тривалим у часі, а отже, розумним.

Словосполучення «розумний строк» означає необхідність урахувати всі конкретні обставини, в яких діють учасники правовідносин

[8, с. 33], у тому числі й сімейні. Р. Б. Шишка розумним називає такий строк, за наявності якого особа, що наділена нормальним середнім рівнем інтелекту, знанням і життєвим досвідом, може адекватно оцінити ситуацію, моделювати в ній необхідну юридично значиму поведінку [9, с. 336]. Як зазначає стосовно цього З. В. Ромовська, орієнтиром для визначення того, чи були шлюбні відносини тривалими, могла б слугувати ч. 3 ст. 76 СК України, у якій як мінімальний закріплено 10-річний строк спільного проживання у шлюбі [10, с. 198], отже, керуючись зазначеною авторською думкою, десятирічний строк перебування у шлюбі є розумним з огляду на тривалість подружніх відносин, тому обов'язок з утримання може виникати у разі такої необхідності. Однак право на утримання може виникати й протягом п'яти років існування шлюбу за наявності виключних обставин, а отже, виходячи з рівня розвитку сучасного суспільства, такий рівень може варіюватися.

В юридичній літературі визнаною є позиція, що обмеженими у часі є не лише правовідносини в цілому, а й суб'єктивні права та обов'язки, які становлять зміст цих правовідносин. Установлені права і обов'язки забезпечують можливість вчинення відповідними суб'єктами певних дій, спрямованих на досягнення допустимих законом цілей. Тому регулювання дій у часі суб'єктивних прав і обов'язків є важливим засобом юридичного впливу на поведінку учасників суспільних відносин [8, с. 12]. Таким чином, суд не може керуватися чітко встановленими законодавчими приписами стосовно порядку обчислення строку тривалості шлюбу. Суд своїм рішенням здатен обмежити одного з подружжя у праві на утримання, керуючись власним міркуванням з приводу конкретного спору, який виник між подружжям (колишнім подружжям).

Нині майнові відносини, на думку Є. О. Мічуріна, учасниками яких стають, зокрема, фізичні особи, все більше підпорядковуються правовим принципам, відповідно до яких права та інтереси цих осіб є пріоритетними, а держава створює умови для їх розвитку та охорони. Водночас існують правові обмежувальні механізми, здатні забезпечувати уникнення конфлікту прав та охоронюваних законом інтересів фізичних осіб, досягти балансу та узгодження між правами фізичних осіб, а також загально необхідними інтересами суспільства. Враховуючи важливість обмежень майнових прав фізичних осіб, їх значущість для цих осіб, Є. О. Мічурін залежно від дії обмежень у часі поділяє їх на такі, що мають постійний характер, і такі, що мають тимчасову дію [11, с. 3-4]. З огляду на зазначене, той із подружжя, який, виходячи з життєвих обставин, фактично наділений правом вимоги аліментних платежів (коштів на утримання) від другого з подружжя, однак, зважаючи на нетривалість дії у часі шлюбно-сімейних відносин, визначених судом, у такому праві особа обмежується.

Обмеження права на утримання має місце тоді, коли непрацездатність того з подружжя, хто потребує матеріальної допомоги, виникло в

результаті вчинення умисного злочину. Як уже зазначалося вище в роботі, внаслідок цієї ж правової підстави право на утримання не виникає, що встановлено ч. 5 ст. 75 СК України. З. В. Ромовська – одна з небагатьох українських правників, яка виправдовує такий неоднозначний законодавчий підхід. Так, вчена вказує, що п. 2 ст. 83 СК України стосується тих випадків, які виникли до введення в дію СК України, тому що КпШС України 1969 р. не містив норми, яка виключила би виникнення права на аліменти в особи, непрацездатність якої стала наслідком скоєння нею злочину [10, с. 198]. Із цього випливає, що у разі, якщо один із подружжя скоїв умисний злочин на момент законної дії норм тогочасного законодавства (КпШС України 1969 р.), той із подружжя, який кримінальне діяння вчинив, обмежений у праві на утримання, незважаючи на те що таке право виникало у нього раніше за положеннями старого (радянського) сімейного закону.

Обмеження права на утримання має місце тоді, коли непрацездатність або тяжка хвороба того з подружжя, хто потребує матеріальної допомоги, була прихована від другого з подружжя під час реєстрації шлюбу. Учасники сімейних правовідносин здійснюють свої суб'єктивні права та пов'язані з цим обов'язки вільно, на власний розсуд, в тому числі й право на розголошення інформації про стан свого здоров'я. Проте така свобода не є безмежною. Положення п. 3 ч. 1 ст. 85 СК України встановлює правомірне обмеження права на утримання другим із подружжя чоловіка, дружини, які потребують матеріальної допомоги у зв'язку з вадами здоров'я, проте на момент реєстрації шлюбу свідомо приховали таку інформацію, керуючись власними корисливими мотивами. Тому недобросовісний із подружжя, який приховав інформацію про стан свого здоров'я, розуміючи, що вона має велике значення для другого з подружжя, обмежується у праві на утримання від нього, незважаючи на той факт, що другий із подружжя має матеріальну змогу таке утримання надати. Особа, яка укладає шлюб, не може обмежуватися у праві на інформацію про стан здоров'я другого з подружжя, оскільки це порушує її законні права та інтереси, керуючись якими, чоловік або жінка вступала в подружні відносини з хворим (при цьому не має значення те, що інші особи – члени сім'ї, друзі, родичі хворого – володіли інформацією про стан його здоров'я та ступінь захворювання).

О. М. Доценко, досліджуючи окремі аспекти обмеження права на особисте життя особи, дійшла висновку, що необхідно визначити сутність та умови обмежень права фізичної особи на особисте життя з моменту встановлення балансу інтересів особи, суб'єктивне право на особисте життя якої обмежується, та інтересів інших осіб, суспільства та держави. Автор наголошує, що обмеження через ускладнення можливостей здійснення суб'єктивного права звужують той обсяг загальної поведінки, яка первинно визначається його межами [12, с. 68]. Положення ч. 2 ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

у літературі отримало назву обмежувальної клаузули, оскільки визначає умови допустимості обмеження здійснення права на особисте життя особи, в тому числі й розголошення відомостей про стан її здоров'я (правомірною втручання в нього). Ними є: легальність – втручання має підстави у національній правовій системі; доцільність – втручання захищає безпеку, громадський порядок, служить запобіганню злочинам (на зразок ст. 130 КК України – зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби), забезпечує захист здоров'я чи моралі або прав інших осіб; необхідність – втручання захищає цінності і свободи демократичного суспільства [13]. Саме тому, незважаючи на те що непрацездатний за станом здоров'я один із подружжя, на перший погляд, наділений беззаперечним правом на утримання з боку іншого, однак приховування важливої інформації від добросовісного з подружжя обмежує порушника у майновому праві (яке б мало місце у разі його добросовісності, порядності). У разі обмеження одного з подружжя права на утримання (згідно з п. 3 ч. 1 ст. 83 СК України) він одночасно автоматично й позбавляється права на відшкодування витрат, пов'язаних із хворобою.

Чинне законодавство не може чітко встановити перелік захворювань людини, які можна віднести до тяжких хвороб. Так, зазвичай питання про ступінь тяжкості хвороби вирішує суд, посилаючись на відповідну експертизу та неодмінно враховуючи установлені медичні критерії стосовно різновиду та форми хвороби.

Таким чином, законодавчо встановлене обмеження права на утримання існує у разі, якщо непрацездатність або тяжка хвороба того з подружжя, хто потребує матеріальної допомоги, була прихована від другого з подружжя під час реєстрації шлюбу. Обмеження даного права непрацездатного з подружжя може встановлюватися виключно з настанням відповідних обставин (юридичних фактів), які мають істотне значення для чоловіка та дружини.

Обмеження права на утримання має місце тоді, коли одержувач аліментів свідомо поставив себе у становище таке, що потребує матеріальної допомоги. Виникнення права на утримання, на думку Я. В. Новохатської, має бути зумовлене об'єктивними, а не суб'єктивними факторами. Інша річ, якщо потреба в матеріальній допомозі може стати результатом свідомих дій або бездіяльності особи. Такі дії, як вважає автор, можуть бути як правомірними, так і неправомірними; як безпосередньо призводити до нужденності, так і опосередковано. Особа може опинитися у стані нужденності внаслідок участі в азартних іграх, зловживання спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, марнотратства, порушення правил безпеки руху, праці тощо [2, с. 289]. Отже, у процесі розгляду та вирішення справи про позбавлення (обмеження) права на аліменти, утримання одного з подружжя, який свідомо поставив себе у скрутне становище і потребує матеріальної допомоги.

Висновок

Отже, перелік встановлених сімейним законом підстав, за наявності яких суд може позбавити особу майнового права на утримання або обмежити її в цьому праві строком, є вичерпним (суд наділяється правом на обмеження утримання недобросовісного з подружжя, однак це не є обов'язком). Крім того, СК України (інші нормативно-правові акти) не встановлюють, якими саме критеріями мають керуватися судові органи України у визначенні розумного строку, на який обмежується право одного з подружжя на аліменти (утримання).

Список використаних джерел:

1. Жилінкова І. В. Майнові правовідносини подружжя: проблеми застосування норм нового СК України / І. В. Жилінкова // Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України: матеріали Круглого столу (2 травня 2006 р., м. Київ). – Х.: Ксилон, 2007. – С. 58.
2. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І. В. Жилінкової. – Х.: Ксилон, 2008. – С. 256.
3. Липець Л. В. Нетрадиційне майно як об'єкт спільної власності подружжя / Л. В. Липець // Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України: матеріали круглого столу (25 травня 2006 р., м. Київ). – Х.: Ксилон, 2007. – С. 92–94.
4. Справочная книга по брачно-семейным отношениям в США, Англии, Франции, ФРГ. – М.: Наука, 1992. – 84 с.
5. Липець Л. В. Правове регулювання аліментних зобов'язань подружжя в зарубіжних країнах /

Л. В. Липець // Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – Випуск 31. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корещього НАН України, 2006. – 454 с.

6. Семейное право зарубежных европейских социалистических стран / под ред. В. П. Грибанова, А. М. Беляковой. – М.: Норма, 1979. – С. 147.

7. Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні: монографія / Афанасьєва Л. В.; Луган. держ. ун-т внутр. справ. – Луганськ, 2006. – С. 100.

8. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В. В. Луць. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – С. 26–33.

9. Цивільне право України: у 2-х ч. – Ч. 1. – Х., 2008. – С. 336.

10. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К., 2006. – С. 198.

11. Мічурін Є. О. Обмеження майнових прав фізичних осіб (теоретико-правовий аспект): монографія / Є. О. Мічурін. – Х.: Юрвіт; НДІ Приватного права та підприємництва АПрН України, 2008. – С. 3–4.

12. Доценко О. М. Обмеження здійснення права фізичної особи на особисте життя / О. М. Доценко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Треті юридичні диспути з актуальних проблем приватного права», присвяченої пам'яті Є. В. Васьковського (Одеса, 17 травня 2013 р.). – С. 68.

13. Мирний М. Публічні люди: де закінчується суспільний інтерес і починається приватність. [Електронний ресурс] / М. Мирний. – Режим доступу: <http://www.edu.helsinki.org.ua/ru/node/6248>.

Стаття посвячена аналізу діючого сімейного законодавства, особливостям і специфіці обмеження права чоловіка і жінки на содержание. Аналізуються особливості сімейно-правового регулювання захисту прав того із подружжя, інтереси якого оказались обмеженими в зв'язі з окремими життєвими обставинами, поэтому обов'язок по предоставлению матеріального забезпечення возкладається на другого подружжя, что в некоторых случаях ограничивает имущественные права последнего.

Ключевые слова: ограничения, право на содержание, семейно-правовое регулирование, муж, жена, супруги, брак, имущественные отношения, материальная поддержка, нравственные устои общества.

The article is devoted to the analysis of the current family law, features and specifics of the restriction of the rights of men and women to maintenance. The peculiarities of family-legal regulation of the protection of the rights of the spouses, whose interests turned out to be limited in connection with individual life circumstances, are analyzed, therefore the obligation to provide material security is entrusted to another spouse, which in some cases limits the property rights of the latter.

Key words: restrictions, the right to maintenance, family law, husband, wife, spouse, marriage, property relations, material support, moral standards of society.

